

СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ДОГОВІРНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МАЙНОВИХ ВІДНОСИН ПОДРУЖЖЯ

Наукові праці МАУП, 2008, вип. 3(19), с. 230–235

Розглядається сучасний стан та історія розвитку проблеми договірному регулюванню майнових відносин шлюбу в юриспруденції.

Сутність і значення договірному регулюванню майнових відносин подружжя можуть бути визначені лише з урахуванням загальних засад впливу права на суспільні відносини. У загальнотеоретичному розумінні правове регулювання визначається як цілеспрямований вплив на поведінку людей і суспільні відносини за допомогою спеціальних правових (юридичних) засобів [1].

Двома первісними методами такого впливу є імперативне та диспозитивне регулювання. Сутність імперативного регулювання виявляється у жорсткій регламентації поведінки учасників відносин, чіткому встановленні меж, в яких вони можуть діяти. Диспозитивне регулювання полягає у наданні особі можливості самій, своєю волею визначити власну поведінку, що відкриває простір для дій цієї особи на власний розсуд [2, 382].

У різних галузях права ці первісні основні моделі побудови нормативного матеріалу залежно від характеру конкретних відносин, що регулюються, та інших соціальних факторів виступають у різних варіаціях, поєднаннях, хоча, як правило, з певним переважанням одного з них [3, 233]. Саме домінування імперативних або диспозитивних приписів і визначає своєрідність тієї чи іншої галузі права та особливості правового впливу на відповідні суспільні відносини.

У зв'язку з цим в юридичній науці прийнято виокремлювати легальне (нормативне) та індивідуальне правове регулювання [4].

Такий розподіл базується на характері правових засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання, та обсязі відносин, на які воно поширюється. Перша група правових засобів справляє загально-нормативний (неперсоніфікований) вплив на суспільні відносини, друга —

покликана індивідуалізувати поведінку конкретних суб'єктів. Вважається обґрунтованим, що вказана класифікація може бути застосована і до визначення засобів правового регулювання майнових відносин подружжя.

Розглядаючи легальне (нормативне) регулювання майнових відносин подружжя, зазначимо, що впорядкування поведінки здійснюється за допомогою норм міжнародних договорів і конвенцій, а також норм, закріплених у внутрішньому законодавстві — Конституції України, Сімейному та Цивільному кодексах, законах та ін. Як зазначається в юридичній літературі, у такому разі правова норма є моделлю відносин, в якій суспільні інтереси сполучаються з інтересами членів суспільства [5, 437]. Це пов'язане з тим, що правова норма є встановлена або санкціонована державою загальнообов'язкове та формально визначене правило поведінки [6]. За таких обставин правове регулювання майнових відносин подружжя здійснюється системою норм, які мають загальний характер і виконуються кожного разу, коли виникають умови, передбачені відповідним правовим приписом. Легальне (нормативне) регулювання покликане перешкоджати невизначеності сімейних відносин, встановлювати їх певний "загальний вимір".

Закріплені у законодавстві нормативні приписи можуть мати як імперативний, так і диспозитивний характер. Однак у будь-якому разі домінування легального нормування сімейних відносин і відсутність індивідуального регулювання свідчать про застосування однакових загально-нормативних моделей до різноманітних життєвих відносин, що породжує певні проблеми ефективності правового впливу.

За часів СРСР упродовж багатьох десятиліть норми сімейного права імперативно визначали майновий устрій сім'ї, обсяг і зміст прав та обов'язків учасників сімейних відносин. Самі сторони не наділялися правом за власним бажанням змінювати правовий режим майна, що їм належить. Таке право не було надано і суду. Правове регулювання сімейних відносин здійснювалося переважно шляхом імперативних приписів. Як зазначав у той період В.Ф. Яковлев, стосовно сімейних відносин визнається лише та “диспозитивність”, яка знаходиться за межами права” [7, 162].

При характеристиці методу сімейного права підкреслювалося, що у сімейному праві абсолютно переважають імперативні норми [8]. У зв'язку з чим “сімейне право не допускає коригування встановлених ним правил волевиявлення (у тому числі і правочинами учасників відносин). У цьому розумінні, на відміну від цивільного права, воно не наділяє суб'єктів правовою свободою” [9, 14]. З. В. Ромовська — розробниця чинного Сімейного кодексу — у той час без жодних коливань писала, що специфіка відносин співвласності полягає і у тому, що правовий режим майна, яке набувається подружжям, не може бути змінений за їх волевиявленням [10, 60].

У теоретичному плані такий підхід зазвичай пояснювався необхідністю всебічної охорони інтересів членів сім'ї, які можуть бути порушені, якщо їм буде надано право самостійно визначати свої власні інтереси, зокрема правовий режим свого майна [11]. Саме для захисту інтересів членів сім'ї регулювання сімейних відносин мало імперативний характер, а договір виключався з переліку засобів правового впливу.

У юридичній літературі радянських часів домінувала думка, що договірні відносини не є типовими для учасників сімейних відносин [12, 102]. Подружжя відповідно до законодавства могло укладати здебільшого безвідплатні договори. Серед усіх пострадянських держав в Україні з 1992 р. подружжю надано право укладати шлюбний контракт, але з досить суттєвими обмеженнями у сфері формування сторонами його умов. Інші пострадянські країни ввели інститут шлюбного договору ще пізніше. Таким чином, легальне (нормативне) регулювання продовжувало мати домінуюче значення. У теорії сімейного права ставлення до договірної регулювання відносин в сім'ї також було дуже обережним. Фахівці не поспішали визнавати за договорами подружжя статусу активного регулятора суспільних відносин і відводили йому другорядну роль. О. М. Не-

чаєва, зокрема, вказувала, що стосовно шлюбного договору не йдеться про цивільно-правовий договір як правочин майнового характеру, шлюбний договір — це своєрідна, заснована на особистих відносинах домовленість щодо долі майна подружжя, яка нерозривно пов'язана зі шлюбом [13]. Таким чином, автор не визнає шлюбний договір договором у повному розумінні, а називає його “домовленістю” стосовно майна подружжя.

Поступово ситуація змінювалась як в теоретичному, так і практичному розумінні. Істотні зміни, що сталися останнім часом у нашій державі, позначились і на процесі регулювання майнових відносин у сім'ї. Нормативне, неперсоніфіковане регулювання вже не могло цілком відповідати розвитку сімейних відносин. У зв'язку з цим істотного значення почали набувати індивідуальні акти застосування права, а головне — договори. Значення індивідуальних актів полягає у тому, що вони покликані забезпечити індивідуалізовану дію механізму правового регулювання, за якого досягається врахування конкретних обставин, юридично закріплюються результати поведінки учасників суспільних відносин. За допомогою актів індивідуального регулювання забезпечується рухливість, гнучкість суспільних відносин [14].

Прийняття правозастосовчого акта здійснюється у ході спеціальної діяльності державного органу або посадової особи. Ця діяльність називається застосуванням права. Застосування норм сімейного права необхідно там, де сімейне правовідношення може бути встановлено, змінено або припинено тільки за рішенням державних органів, чи коли правовідношення, що виникає, повинно мати певний контроль з боку держави в особі його органів [15, 49].

Система засобів індивідуального правового регулювання майнових відносин подружжя не вичерпується індивідуальними правозастосовчими актами. Залежно від того, хто є суб'єктом прийняття індивідуального акта, можна виокремити індивідуальні акти, які видаються державними органами і посадовими особами, та індивідуальні акти, що вчиняються безпосередньо подружжям. Останнім часом серед засобів правового регулювання особливе значення набувають договори, які подружжя може укласти з метою самостійного визначення своїх майнових прав і обов'язків.

Зміни останнього часу довели, що законодавець повинен “давати можливість для конкретизації норми, допускати у певних рамках “доврегулювання” правовідносин самими учасниками” [16, 263]. Таке індивідуальне регулювання, що

ґрунтується на дозвільній моделі, отримало у спеціальній літературі назву “автономно-договірне регулювання” [17]. У зв’язку з цим роль договору в правовому регулюванні істотно підвищилась, а сам він набув якості нормативного документа [18]. У літературі зазначалося, що сьогодні може йтися про наявність навіть не автономного регулювання, а саморегулювання. М. М. Сібільов, зокрема, підкреслює: “на відміну від автономного регулювання, що відбувається хоча і за волею суб’єктів, але лише у випадках наявності на це волі публічної влади, яка визначає не тільки випадки, коли здійснення його є можливим, а й встановлює його чіткі межі... при саморегулюванні сторони можуть діяти виключно на свій розсуд при укладенні будь-якого договору...” [19]. Ю. О. Тихомиров пише, що хоча цивільне право як “рідна мати” договорів зберігає найбільшу прихильність до свого “дитя”, договори набувають значення регулятора поведінки сторін не тільки у межах цивільного права, а й у ширшому розумінні – у різних галузях права [20].

У ч. 2 ст. 7 Сімейного кодексу України закріплено право суб’єктів сімейного права, до яких належить і подружжя, регулювати відносини між собою за допомогою договору. Визначення договірної регулювання як однієї із загальних засад сімейного права є абсолютною новиною вітчизняного сімейного законодавства [21]. У новому Сімейному кодексі передбачено багато різних видів договорів, у яких подружжя може визначити свої права та обов’язки щодо спільного і роздільного майна, надання утримання та деяких інших питань [22]. Включення вказаного положення до засад правового регулювання подружніх відносин дає змогу врахувати інтереси не тільки подружжя, а й суспільства у цілому, бо саме договірне регулювання дає можливість знайти баланс між індивідуальними і суспільними інтересами. Його соціальна цінність полягає у гармонізації інтересів окремої особистості і суспільства. Можливість договірної регулювання сімейних відносин передбачає врахування особистісних думок, підключення свідомості, волі, інтересів, досвіду, інформаційних можливостей суб’єктів права і здатне значно підвищити ефективність правового регулювання у цілому [23].

У механізмі правового регулювання шлюбно-сімейних відносин договори посідають власне місце і при активізації договірної регулювання стають головним засобом правового впливу. Значення договорів полягає у тому, що вони покликані забезпечити індивідуалізовану дію механізму правового регулювання. Договори подружжя

формується за бажанням самих сторін. Тому обсяг і характер суб’єктивних прав та обов’язків, що виникають з таких договорів, щоразу мають індивідуальний характер. У процесі такого регулювання “суб’єкти права розробляють для себе своєрідні “мікронорми”, що можуть стосуватися ситуації у цілому чи окремих її фрагментів” [24]. Важливим моментом майнових відносин подружжя є те, що такого роду регулювання здійснюється на стадії формування цих відносин, а не у разі виникнення спору між сторонами.

Індивідуальне регулювання, яке здійснюється судом при наявності конфліктної ситуації у сім’ї, має значно менше шансів бути ефективним порівняно з регулюванням, що здійснюється за бажанням самих сторін на основі самостійно визначених ними майнових пріоритетів. За своїм значенням стосовно конкретних суб’єктів встановлювані ними у договорі правила відіграють таку ж роль, як і законодавчі норми щодо подружжя, яке не уклало спеціального договору. Тому при необхідності суб’єктивні права і обов’язки подружжя, які випливають з укладеного ними договору, захищатимуться у такому ж порядку, як і права, що випливають з прямого припису закону.

Договірне регулювання відносин подружжя в ряді випадків має бути визначальним, а закон не – застосовуватися тоді, коли сторони з якоїсь причини його не встановлять. Як писав І. О. Покровський, державна влада якщо й дає свої визначення, то, за загальним правилом, лише на той випадок, якщо приватні особи чомусь своїх визначень не зроблять, а значить, тільки на надолуження того, чого не бракує [25, 10].

Отже, договір є одним із засобів індивідуального піднормативного регулювання майнових відносин подружжя. Його значення важко переоцінити. Закріплення можливості самостійного регулювання майнових відносин дружиною та чоловіком шляхом укладення, зміни і розірвання договорів у межах, встановлених законом, має глибоке соціальне і правове значення.

Насамперед використання договірної форми регулювання дає змогу врахувати численні потреби людей і різноманітні обставини, які впливають на життя конкретної сім’ї. Тільки у разі укладення, зміни, розірвання договорів можна найкращим чином врахувати інтереси кожної подружньої пари. Намагатися сконструювати законний режим майна подружжя, який задовольнив би інтереси всіх без винятку подружніх пар, неможливо, оскільки законодавче регулювання об’єктивно не завжди може врахувати різноманіття людських інтересів

і життєвих обставин [26]. Вихід, вибраний законодавцем у новому Сімейному кодексі, є найоптимальнішим — поряд із законним режимом майна та усталеними умовами надання утримання, що відповідають інтересам більшості населення, одночасно надається можливість по-іншому врегулювати майнові відносини за допомогою договорів. При цьому договори дають змогу зберегти сили суспільства у сфері законотворчості та у пошуках оптимальної для всіх моделі регулювання майнових відносин подружжя.

Вказане свідчить про зміну самої сутності легального регулювання майнових відносин у сім'ї, суттєве зменшення кількості та видів імперативних приписів, і навпаки, розширення сфери вільної ініціативи самих учасників сімейних відносин. Іншими словами, сфера легального (нормативного) та договірної (індивідуального) регулювання значно збільшилася “на користь” останнього. Як підкреслює М. В. Антокольська, сьогодні змінилися самі принципи регулювання майнових відносин у сім'ї, коли правила, встановлені імперативними нормами, поступаються місцем диспозитивному регулюванню [27].

У цьому сенсі договір подружжя можна визначити як засіб індивідуального піднормативного правового регулювання, котрий поряд з іншими індивідуальними актами застосування права входить у систему індивідуального регулювання майнових відносин подружжя, метою якого є створення персоналізованих правил поведінки подружжя у майновій сфері.

Загальне визначення договору подружжя дає підстави для розгляду питання щодо місця договорів подружжя у загальній системі договорів. Передусім слід зазначити, що в сучасному розумінні всі галузі права поділяються на дві значні групи. До першої входять галузі публічного права (конституційне, адміністративне, фінансове та ін.), до другої — галузі приватного права (цивільне, міжнародне приватне право та ін.). В усіх галузях права (як приватних, так і публічних) конструкція договору має своє використання [28]. Це свідчить про те, що в сучасному праві договір визнається універсальним регулятором суспільних відносин, а договірне регулювання стає загальним елементом правового регулювання.

У рамках цієї статті основний інтерес становить питання про співвідношення сімейно-правових та цивільно-правових договорів. Воно торкається більш загальної проблеми, а саме співвідношення цивільного та сімейного права. Сьогодні не викликає заперечень те, що “принципи,

які лежать в основі приватного права, слугують базою не тільки для цивільного права, а й для інших “цивільністичних галузей” [29]. У зв'язку з цим цивільне і сімейне право як галузі, що базуються на єдиному диспозитивному методі правового регулювання і рівності сторін, належать до галузей приватного права. У науці домінуючою є думка про те, що сімейне право належить до групи приватно-правових галузей [30]. Це має значення і щодо питання про сутність договорів у сімейному праві. З урахуванням поділу права на публічне та приватне можна стверджувати, що сімейно-правові договори належать до договорів приватного права. Вони є типовими для відносин, які в цілому базуються на засадах рівності сторін, їх вільному волевиявленню та майновій самостійності.

Вирішення питання про співвідношення галузей права “в середині” приватноправової сфери є складнішим. Насамперед це стосується проблеми співвідношення цивільного та сімейного права. Як відомо, у науці вона не знайшла однозначного визначення [31, 3–16]. Склалися дві протилежні позиції щодо цього. Згідно з першою сімейне право є самостійною галуззю права [32], відповідно до другої сімейне право — це підгалузь цивільного права [33]. Слід одразу зазначити, що вирішення зазначеної проблеми не є безпосереднім завданням цього дослідження. Звернення до неї зумовлено необхідністю визначення місця сімейно-правових договорів у загальній системі приватно-правових договорів.

Визнання сімейного права самостійною галуззю права слугуватиме визначенню сімейно- та цивільно-правових договорів різногалузевими договорами. Визначення сімейного права як підгалузі цивільного права дасть підстави розглядати договори в сімейному праві як різновид цивільно-правових договорів. Як уже зазначалося, сімейне право впродовж багатьох десятиліть розглядалося переважно як самостійна галузь права. У зв'язку з цим в юридичній літературі, з урахуванням положень законодавства, сімейно-правові договори нерідко визначались як такі, котрі щодо цивільно-правових договорів є різногалузевими [34, 26–27]. Наведений підхід нерідко можна зустріти і сьогодні [35, 126]. Його сутність полягає у тому, що поряд з цивільно-правовими існують також договори, які належать до інших галузей права. У зв'язку з цим цивільне законодавство про договори застосовується до регулювання сімейних відносин субсидіарно, тобто у випадках, якщо такі відносини не регулюються нормами сімейного права. Такий підхід не видається обґрунтованим.

У ст. 8 Сімейного кодексу визначається порядок застосування норм цивільного законодавства до регулювання сімейних відносин. Зокрема, закріплено таке: якщо майнові відносини між подружжям, батьками та дітьми, іншими членами сім'ї і родичами не врегульовані цим Кодексом, вони регулюються відповідними нормами Цивільного кодексу, якщо це не суперечить суті сімейних відносин. Таке законодавче положення викликало обґрунтоване заперечення у науці. Так, М. М. Сібільов зазначає, що «сутність будь-яких особистих немайнових і майнових відносин, заснованих на юридичній рівності, вільному волевиявленні і майновій самостійності їх учасників, незалежно від сфери, в якій вони складаються, є єдиною — це цивільні відносини. А тому жодне правило, що міститься в ЦК щодо регламентації цивільних відносин, не може суперечити сутності сімейних відносин. Це аж ніяк не свідчить про невизнання існування у сфері сімейних відносин певної специфіки, бо вона таки існує, але не стоюється сутності цих відносин» [36].

Більш переконливою вбачається теза про те, що сімейне право становить підгалузь цивільного права, хоча у системі останнього воно характеризується певною уособленістю, яка зумовлюється особливостями відносин, що регулюються нормами сімейного права, та своєрідністю засобів їх правового регулювання. Такий підхід дає підстави розглядати договори у сімейному праві як самостійну групу цивільно-правових договорів, що мають суттєву специфіку, зумовлену особливостями сімейно-правових відносин.

Саме застосування цього підходу дає пояснення безконфліктному застосуванню цивільно-правових норм договірного права до регулювання відносин за участю подружжя. У процесі формування, існування та припинення договірних відносин подружжя використовуються загальні норми цивільного права, які визначають форму договорів, умови їх укладення та розірвання, визнання договорів недійсними та ін. В юридичній літературі зазначалося, що між нормами права існують закономірні і такі зв'язки, які базуються на системності права та які найбільш точно можна назвати функціональними. Характерною ознакою розвиненого законодавства, його структурних частин і підрозділів є широкі функціональні зв'язки між окремими правовими нормами [37]. Підтвердженням функціональних зв'язків цивільно- та сімейно-правових норм є широке залучення норм цивільного права у процесі регулювання договірних сімейних відносин [38].

У сучасному сімейному праві існують різноманітні види договорів. У зв'язку з цим договори подружжя можна розглядати як окремий різновид сімейних договорів, учасниками котрих є подружжя, тобто особи, які перебувають між собою у зареєстрованому шлюбі. Водночас до сімейно-правових можна віднести договори за участю інших учасників сімейних відносин — батьків і дітей, усиновителів і усиновлювачів, опікунів та органів опіки і піклування та ін. Подружжя може укласти договори стосовно належного їм майна або надання утримання. Саме для досягнення відповідної мети укладаються зазначені договори.

Таким чином, майнові договори подружжя є різновидом сімейно-правових договорів, які укладаються особами, котрі перебувають у зареєстрованому шлюбі, і спрямовані на встановлення майнових сімейних прав та обов'язків подружжя.

Література

1. *Общая теория государства и права. Академический курс: В 2 т. / Под ред. М. Н. Марченко.* — М., 1998. — Т. 2. — С. 435; *Теория государства и права: Учебник для юрид. вузов и фак-в / Под ред. В. М. Корельского, В. Д. Перевалова.* — М., 1997. — С. 257.
2. *Алексеев С. С. Право: азбука — теория — философия: Опыт комплексного исследования.* — М., 1999.
3. *Проблемы теории государства и права: Учебник / Под ред. С. С. Алексеева.* — М., 1987.
4. *Антокольская М. В. Семейное право: Учебник.* — М., 1996. — С. 151–152; *Комментарий к Семейному кодексу Российской Федерации / Отв. ред. И. М. Кузнецова.* — М., 1996. — С. 91; *Матвеев Г. К. Советское семейное право: Учебник.* — М., 1985. — С. 129–138.
5. *Общая теория государства и права. Академический курс: В 2 т. / Под ред. М. Н. Марченко.* — М., 1998. — Т. 2.
6. *Матузов Н. И. О праве в объективном и субъективном смысле: гносеологический аспект // Правоведение.* — 1999. — № 4. — С. 131.
7. *Яковлев В. Ф. Гражданско-правовой метод регулирования общественных отношений.* — Свердловск, 1972.
8. *Советское семейное право: Учеб. пособие / Под ред. В. Ф. Чигира.* — Минск, 1989. — С. 15; *Семейное право / Под ред. А. И. Беспаловой, У. К. Ихсанова.* — Алма-Ата, 1984. — С. 13; *Белякова А. И., Ворожейкин Е. М. Советское семейное право: Учебник.* — М., 1974. — С. 12; *Советское семейное право / Под общ. ред. В. Ф. Маслова, А. А. Пушкина.* — К., 1982. — С. 18; *Советское семейное право / Под ред. В. А. Рясенцева.* — М., 1982. — С. 12.
9. *Советское семейное право / Под ред. В. А. Рясенцева.* — М., 1982.
10. *Ромовская З. В. Защита в советском семейном праве.* — Львов, 1985.
11. *Бошко В. И. Очерки советского семейного права.* — К., 1952. — С. 169; *Гражданско-правовое положение*

- личности в СССР / Отв. ред. Н. С. Малеин. — М., 1975. — С. 345.
12. Еремеев Д. Ф. Право личной собственности в СССР. — М., 1958.
13. Нечаева А. М. Новый Семейный кодекс // Государство и право. — 1996. — № 6. — С. 58.
14. Антошкіна В. К. Договірне регулювання майнових відносин подружжя // Право України. — 2005. — № 3. — С. 97.
15. Данилин В. И. Реализация и охрана брачно-семейных прав: Учеб. пособие. — Уфа, 1989.
16. Проблемы теории государства и права: Учебник / Под ред. С. С. Алексеева. — М., 1987.
17. Алексеев С. С., Дюрягин И. Я. Функции применения права // Правоведение. — 1972. — № 2. — С. 27.
18. Сильченко Н. В. Границы деятельности законодателя // Сов. гос-во и право. — 1991. — № 8. — С. 23.
19. Методологія приватного права: Зб. наук. пр. // Матеріали наук.-теорет. конф., Київ, 30 трав. 2003 р. — К., 2003. — С. 160.
20. Тихомиров Ю. А. Договор как регулятор общественных отношений // Правоведение. — 1990. — С. 28, 35.
21. Ромовська З. В. Сімейний кодекс України: погляд в майбутнє // Право України. — 2001. — № 2. — С. 63.
22. Ромовська З. В. Сімейний кодекс України — утвердження ідеології ненасильства // Адвокат. — 2002. — № 6. — С. 5–6.
23. Кашанина Т. В. Предпринимательство (правовые основы). — М., 1994. — С. 103.
24. Кашанина Т. В. Соотношение централизованного и децентрализованного правового регулирования // Правоведение. — 1991. — № 4. — С. 56.
25. Покровский И. А. Основные проблемы гражданского права. — Пг., 1917.
26. Пергамент А. И. Роль судебной практики в восполнении пробелов законодательства о браке и семье // Судебная практика в советской правовой системе / Под ред. С. Н. Братуся. — М., 1975. — С. 173.
27. Антокольская М. В. Семейное право: Учебник. — М., 1996. — С. 151; Антокольская М. В. Семейное право: Учебник. — М., 2003. — С. 9.
28. Гражданское право: В 3 т. — Т. 3: Обязательственное право / Отв. ред. Е. А. Суханов. — М., 2006. — С. 173; Тихомиров Ю. А. Публичное право. — М., 1995. — С. 182.
29. Азимов Ч. Н. О соотношении частного и гражданского права // Проблемы законности: Респ. міжвідом. наук. зб. — Х.: Нац. юрид. акад. України, 1995. — Вип. 30. — С. 90.
30. Научно-практический комментарий Семейного кодекса Украины / Под ред. Ю. С. Червоного. — К., 2003. — С. 21; Ромовська З. В. Сімейний кодекс України: науково-практичний коментар. — К., 2003. — С. 38; Гражданское право: Учебник: В 2 т. — Т. 1 / Отв. ред. Е. А. Суханов. — М., 1998. — С. 9; Чалышев М. Ю. О межотраслевых связях гражданского и семейного права // Материалы Междунар. науч.-практич. конф., Москва, 5–6 декабря 2005 г. / Отв. ред. Л. Ю. Михеева. — М., 2005. — С. 21.
31. Сімейне право України: Підручник / Л. М. Баранова, В. І. Борисова, І. В. Жилінкова та ін.; За заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Жилінкової. — К., 2004.
32. Научно-практический комментарий Семейного кодекса Украины / Под ред. Ю. С. Червоного. — К., 2003. — С. 21; Червоный Ю. С. Понятие и особенности семейных правоотношений // Суспільство. Держава. Право. — Вип. 1: Цивільне право. — Одеса, 2002. — С. 21; Сімейне право України: Підручник / За ред. В. С. Гопанчука. — К., 2002. — С. 13.
33. Жилінкова І. В. Сімейне право: галузевий суверенітет чи десуверенізація? // Вісн. Академії правових наук України. — 2001. — № 3. — С. 155–156; Сибільов М. М. До питання про договірні засади регулювання сімейних відносин // Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук. зб. — Х.: Нац. юрид. акад. України, 2003. — Вип. 63. — С. 49; Шевченко Я. М. Проблеми нового сімейного кодексу України // Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук. зб. — Х.: Нац. юрид. акад. України, 2003. — Вип. 63. — С. 4.
34. Брагинский М. И., Витрянский В. В. Договорное право. — Кн. 1: Общие положения. — М., 1999.
35. Корецкий А. Д. Теоретико-правовые основы учения о договоре. — СПб., 2001.
36. Сибільов М. М. До питання про договірні засади регулювання сімейних відносин // Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук. зб. — Х.: Нац. юрид. акад. України, 2003. — Вип. 63. — С. 49.
37. Кирич В. А. Функциональные связи правовых норм // Сов. государство и право. — 1972. — № 5. — С. 30–39.
38. Жилинкова И. В. Договорные отношения супругов // Весы Фемиды. — 1997. — № 2. — С. 28.

Майновий договір шлюбу спрямований на встановлення майнових сімейних прав і зобов'язань подружжя. Сутність договірного регулювання майнових відносин визначається з урахуванням загальних основ впливу права на громадські відносини.

Имущественный договор брака направлен на установление имущественных семейных прав и обязательств супругов. Сущность договорного регулирования имущественных отношений определяется с учетом общих основ влияния права на гражданские отношения.

The property contract of a matrimony is directed on an establishment of the property family rights and duties of spouses. The essence of contractual regulation of property relations is determined in view of the general bases of influence of the right to public attitudes.

Надійшла 5 червня 2008 р.